

Saavutettavuus ja vaihtoehtoiset eli ALT-tekstit

<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/tapahtumat/webinaari-14-11-tiedostojen-saavutettavuus/> > poimittu **Esimerkit Word-tiedostossa**-dokumentista:

Saavutettavassa dokumentissa kuvissa oleva tieto annetaan tekstissä, kuvatekstissä tai tekstivastineena. Tärkeintä on se, että lukija, joka ei näe kuvaa, saa saman tiedon kuin kuvan näkevä lukija. Ruudunlukuohjelmat ilmoittavat käyttäjälle, että dokumentissa on kuva. Jos kuvalla ei ole mitään tekstivastinetta eli vaihtoehtoista tekstiä, näkövammaisen henkilö ei voi tietää, mitä häneltä jää näkemättä.

Vältä sellaisten kuvien käyttöä, jotka sisältävät tekstiä. Kirjoita mieluummin kuvassa oleva teksti leipätekstiin mukaan. Jos kuvan sisältämä tieto on jo tekstissä, kuvan vaihtoehtoisena tekstinä voi kertoa tämän. Esimerkiksi: ”Diagrammi Celian asiakasmääristä. Asiakasmäärien suuruudet on kerrottu edellä tekstissä.”

Kun kirjoitat vaihtoehtoisen tekstin, mieti mikä tieto jää saamatta, jos kuvaa ei näe. Keskity vaihtoehtoisessa tekstissä olennaiseen asiaan, älä tee turhan pitkää selostusta. Vaihtoehtoisen tekstin on sovittava dokumentin muuhun tekstiin. Älä siis käytä vieraita sanoja tai termejä.

Jos kuvalla on kuvateksti, älä toista turhaan kuvatekstiä vaihtoehtoisessa tekstissä, vaan mieti miten kuvateksti ja vaihtoehtoinen teksti toimivat yhdessä ja millaisen käsityksen niistä yhdessä saa. Huomaa, että ruudunlukuohjelma lukee vaihtoehtoisen tekstin siinä kohdassa, missä kuva on.

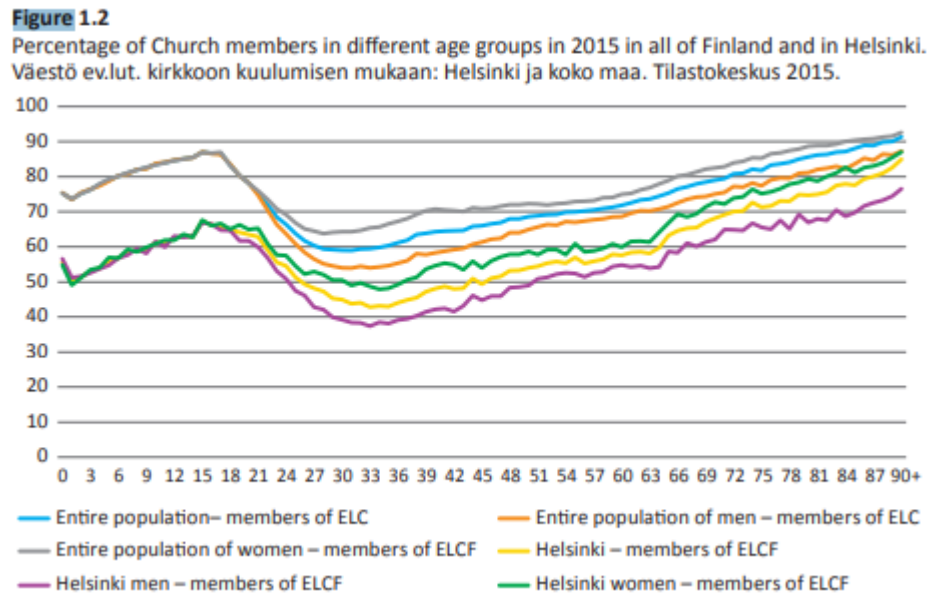
Celian saavutettavuusasiantuntijan sähköpostitse antamia tarkempia ohjeita:

Alt-teksti on aina kontekstista riippuvainen, joten yleispätevää ohjetta on vaikeaa antaa.

Kaavioiden, kuvaajien ja infograafien kohdalla kannattaa pohtia/tarkistaa ainakin seuraavia asioita:

- a. Mitä graafilla halutaan kuvata: trendiä tai muutoksen suuntaa vai tarkkoja lukuja? Jos oletuksena on, että näkevä lukija ei jää pitkäksi aikaa tarkastelemaan yksityiskohtia, eivätkä ne ole asiasisällön kannalta tärkeitä, vaihtoehtokuvaukseksi voi hyvin riittää muutoksen suunnan tai muun yleisemmän trendin kuvaus.
- b. Viitataanko tekstissä kuvaajaan? Jos tekstissä, jossa myös kuva sijaitsee, viitataan esim. ”kuten kuvasta 2.1 huomaa”, on kuvaajalle annettava riittävän kattava selostus alt-tekstissä, eikä sitä ainakaan saa merkitä koristeelliseksi (tällöin ruudunlukuohjelma ”piilottaa” kuvan käyttäjältä).

- c. Käykö infograafin tai muun kuvaajan sisältö ilmi leipätekstistä? Jos käy, kuvaajan alttekstiksi käy lyhempi versio, esim. alla olevassa esimerkissä voisi olla jotain sellaista, että ”käyrät kuvaavat Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumisen yleisyyttä eri ikäryhmissä”.

Jos kuvaajassa esitetyt seikat, kuten se, että yleisintä kirkkoon kuulumisen on n. 15-vuotiailla ja toisaalta aivan vanhimmissa ikäluokissa, kun taas nuorten aikuisten kohdalla se on harvinaisinta, käyvät ilmi jo tekstissäkin, ei selostuksen tarvitse olla kovin pitkä. Jos tiedot eivät ilmene leipätekstistä, nämä pitäisi sanoittaa auki.

Jos tekstivastineen tekeminen tuntuu vaikealta, voisi esim. kokeilla miettiä, miten kertoa kuvaajan sisällöstä jollekulle puhelimitse. Jos kyseinen kuva on niin monimutkainen, että sitä olisi vaikea selittää suullisesti, voi tietysti miettiä, palveleeko se sitten lukijaa vai kannattaisiko asia esittää jotenkin toisin. Myöskään toistoa ei kannata pelätä: saman asian voi hyvin selittää auki leipätekstissä ja esittää kuvina tai kuvaajina. Näkövammaisten lisäksi erilaisista hahmotuksen häiriöistä kärsivät eivät välttämättä saa infograafeista irti mitään, kun taas vaikkapa lukivaikeuksia kokevalle ne voivat olla suureksi avuksi.

Ohjeistuksen lähde: Kirkon Tutkimuskeskus